Haags Gemeentearchief presenteert van 30 maart tot 11 mei 2020

Het dagelijks leven

1939 1945

Den Haag tijdens WO II in

Oorlog? Oorlog was iets dat de meeste Nederlanders niet of nauwelijks kenden. De Eerste Wereldoorlog kenden veel landgenoten alleen uit de krant. Maar èchte oorlog in ons eigen land, in Den Haag zelf? Nee, dat was een onbekend verschijnsel.

Oorlog in Den Haag

Binnen het geschiedverhaal van de Tweede Wereldoorlog in ons land neemt Den Haag een aparte, prominente plaats in. Het was aan het begin van de oorlog nog altijd de regeringsstad, ook al was de wettige regering naar Londen uitgeweken. Maar nu had het Duitse bestuur zich in de regeringsgebouwen gevestigd, onder leiding van Rijkscommissaris Arthur Seyss-Inquart.

Dagelijks leven wordt moelijker

Het Haagse straatbeeld verandert. Prikkeldraadversperringen bij het Binnenhof, marcherende Duitse soldaten en wegwijzers in het Duits. De Koninklijke Schouwburg heet ineens Stadsschouwburg en de Koningin Wilhelminalaan wordt omgedoopt in Admiraal de Ruyterlaan. Het dagelijks leven gaat in het begin nog redelijk normaal door; scholen zijn open, mannen gaan naar hun werk en vrouwen verzorgen het huishouden. Langzaam maar zeker wordt de onvrijheid echter steeds meer voelbaar.

Razzia's en schaarste

Verduistering moet worden aangebracht. En vanaf augustus 1942 worden Joden weggevoerd uit Den Haag en op 16 mei 1944 ook een grote groep Sinti en Roma. Er worden razzia's gehouden waarbij links en rechts mensen worden opgepakt voor de arbeidsinzet in Duitsland. Ook wordt er jacht gemaakt op het verzet. Vanaf 1944 zijn scholen gesloten, rijdt het openbaar vervoer vrijwel niet meer, worden de straten steeds leger en lijdt bijna iedereen honger. Aan alles is gebrek.

Voedselpakketten en bevrijding

Den Haag wordt bevrijd in de vroege meidagen van 1945. Ineens zijn de straten weer vol mensen, er worden voedselpakketten gedropt er is weer wat te eten. De Nederlandse vlag hangt uit, de mensen zijn uitgelaten. De rollen worden meteen omgedraaid. Collaborateurs, NSB'ers en andere 'foute Nederlanders' worden opgepakt, vernederd, te werk gesteld en berecht.

Tweede Wereldoorlog bewaard

Het Haags Gemeentearchief heeft in de archieven en collecties een grote hoeveelheid materiaal uit de Tweede Wereldoorlog verzameld. Naast officiële archieven ook veel foto's, affiches, filmpjes, (dag)boeken, brieven, persoonskaarten en bonnenboekjes. Nog steeds krijgt het archief regelmatig oorlogsmateriaal binnen en daar zijn we elke keer weer blij mee. Want al dit materiaal, van particulieren en van officiële instanties, geeft een indringend beeld van het dagelijks leven in Den Haag tijdens die vijf lange bezettingsjaren. Alle foto's in deze tentoonstelling bevinden zich in de collectie van het Haags Gemeentearchief. Ze zijn gemaakt door professionele fotografen en door de gewone man. Opvallend is dat er in de jaren '42, '43 en '44 veel minder gefotografeerd is dan in de andere oorlogsjaren. Dat komt ongetwijfeld vanwege de groeiende schaarste tijdens de oorlogsjaren, waarbij veel mensen hun laatste rolletje bewaarden in de hoop dat ze daarop het einde van de bezetting en de herwonnen vrijheid konden vastleggen. Daarom dateren de meeste oorlogsfoto's in onze collectie uit 1945. Deze tentoonstelling laat u een kleine selectie zien uit de ruim 16.000 foto's van Den Haag in de Tweede Wereldoorlog die u via haagsgemeentearchief.nl kunt bekijken.

75 JAAR VRIJHEID DEN HAAG

Den Haag

Deze tentoonstelling is samengesteld door het Haags Gemeentearchief als onderdeel van de viering 75 jaar Vrijheid Den Haag
Samenstelling tentoonstelling Anastasia Chiarella Uitvoering Studio Guthschmidt Ontwerp Erla van der Pauw en Janneke Hendriks

haagsgemeentearchief.nl

Foto: Feestend publiek bij het paleis Noordeinde
J.C. van Tussenbroek

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1939 1940

tijdens WO II in Den Haag

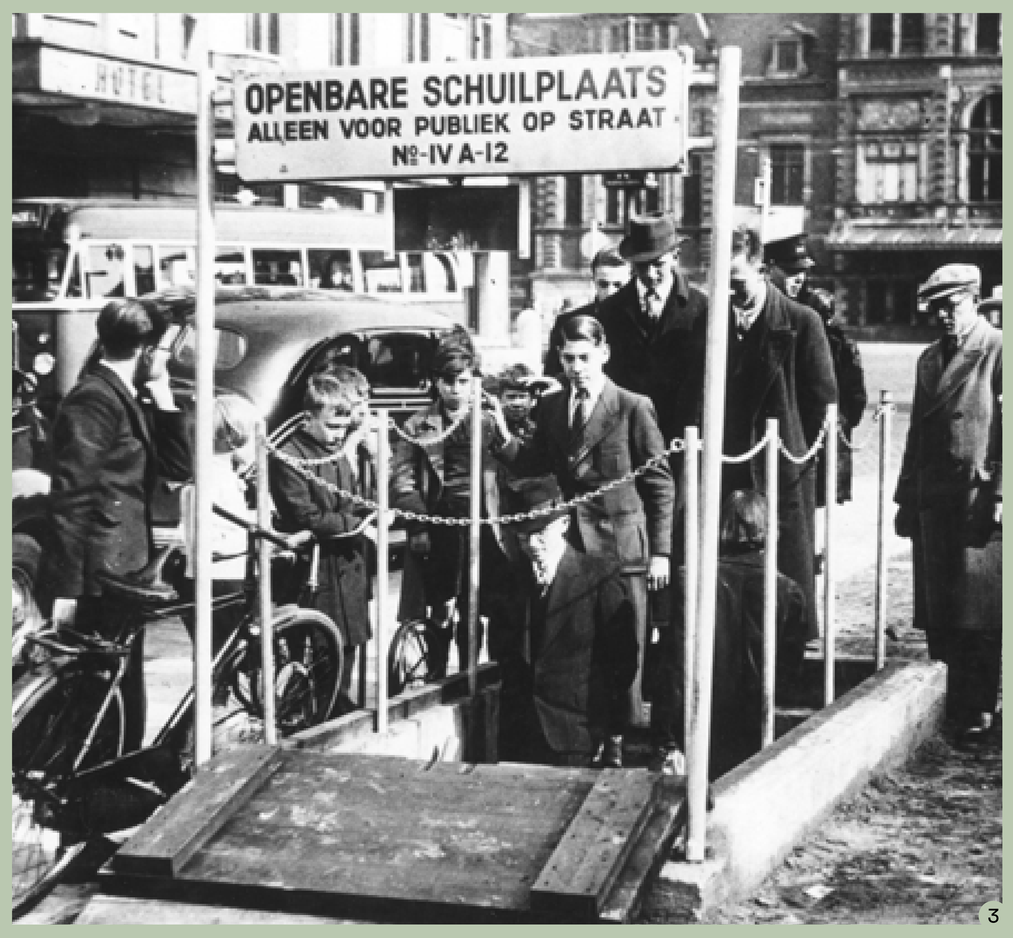

1 Onze jongens spelen nog vrolijk een potje voetbal
H.A.W. Douwes

2 Oude Haagweg, Nederlandse militairen houden een defilé voor Koningin Wilhelmina
H. Schimmelpenningh

3 Schuilkelder aan de Stationsweg
Polygoon

4 In het Gemeentemuseum oefent men hoe de collectie veilig te stellen bij een bombardement
Gompers

5 Nederlandse militairen oefenen op het strand van Scheveningen
Polygoon

6 Conradkade hoek Laan van Meerdervoort, belangstelling voor de laatste berichten bij de Nieuwsbron
M. Huizinga

7 Vroeg in de ochtend op 10 mei landen Duitse parachutisten in de Tedingerbroekpolder
H. Lamme

8 Duitse parachutisten werden ingekwartierd bij particulieren, Verhulststraat

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1940

9

10

11

12

13

14

15

16

17

9 Duitse militairen marcheren op het Plein

10 Het inleveren van wapens door Nederlandse militairen op het Binnenhof
Vereenigde Fotobureaux

11 De bezetters genieten van het Scheveningse strand
Polygoon

12 Uitdeelpost van voedsel door de Duitsers bij de remise aan de Fruitweg
G. Gelissen

13 Aan het Harstenhoekplein doet de bekende paard-rijdster Pauptit wegens benzinegebrek haar boodschappen te paard
Polygoon

14 Aan het Lange Voorhout plukt men lindebloesem ter vervanging van thee
H.A.W. Douwes

15 In de Frederikstraat schuilt deze familie voor de bombardementen op geïmproviseerde bedden in de woonkamer
J.A.W.C. van der Harst

16 Bleekneusjes vertrekken van Hollands Spoor voor een paar weken naar Vogelenzang
Polygoon

17 Kinderen gaan naar Oostenrijk voor een gratis vakantie, Seyss-Inquart zwaait hen uit
H.A.W. Douwes

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1940

18

19

20

21

23

22

24

18 Strand ter hoogte van de Keizerstraat
Fotoburo Meyer

19 Sportdag Hitlerjugend
Polygoon

20 Duitse en Nederlandse politie werken samen
H. Schimmelpenningh

21 Ziekenvervoer per paard en wagen
H. Schimmelpenningh

22 Gasmaskers als geschenk voor St. Nicolaas
H.A.W. Douwes

23 Parade voor generaal F. Christiansen voor zijn 61e verjaardag op de Lange Poten
Polygoon

24 Het witverven van koppelstukken die in de duisternis slecht te zien zijn
H. Schimmelpenningh

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1941

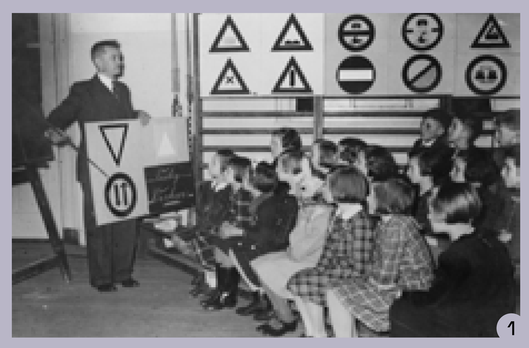
1

2

3

4

5

6

7

8

9

1 Verkeerslessen op school in het kader van de verkeersweek
Polygoon

2 Duitse politie biedt arme kinderen een warme maaltijd aan in de Haagse dierentuin
Polygoon

3 Door benzinegebrek gebruiken auto's gasflessen
M. Huizinga

4 Opschrift op een Joodse zaak, die door NSB'ers is leeggeroofd

5 Wegwijzers naar Duitse instellingen
DSV

6 Vertrek van het eerste contingent Nederlandse vrijwilligers naar het Oostfront
Polygoon

7 De Duitse V-actie op het paleis Kneuterdijk

8 Parade van W.A. mannen tijdens een bijeenkomst van de NSB op Houtrust
Polygoon

9 In de Bazarstraat propaganda van de bezetter

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1941

10

12

13

11

14

15

16

17

18

10 Sportwedstrijden voor de Hitlerjugend aan de Laan van Poot
Polygoon

11 Nazi-leuzen op de synagoge aan de Wagenstraat
H. Schimmelpenningh

12 Strandvermaak met botsautootjes
H. Schimmelpenningh

13 Bominslag Eiberplein

14 De Duitse V-actie in de Hoogstraat
H. Schimmelpenningh

15 Eerste anti-Joodse maatregelen

16 Het tweede contingent vrijwilligers voor het Oostfront defileert voor de autoriteiten op het Spui
Polygoon - G .v.d. Werff

17 De nationaalsocialistische organisatie Winterhulp bood eenpansmaaltijden aan in de Haagse dierentuin
Stapf Bilderdienst

18 Nieuwe maatregelen tegen zwartrijden in de tram
Polygoon - Meyer

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1942

1

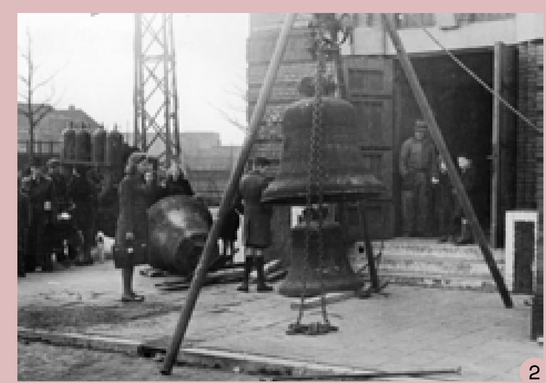
2

3

4

5

6

8

7

1 Illegaal atelier voor het maken van bommen en vervalsingen
Gemeentepolitie

2 Het weghalen van de kerkklokken van de R.K. St. Liduinakerk aan de Schenkkade
DSV

3 Nationaalsocialistische vergadering in de Haagse dierentuin
Polygoon - Meyer

4 Anti-Joodse leuzen op Het Bandenhuis aan de Boekhorstraat 41-41A
H.A.W. Douwes

5 Afbraak voor de tankgracht, waarschijnlijk aan de Stadhouderslaan
L.H. Zieck

6 Feestavond in Juliana Kinderziekenhuis aan Dr. van Welylaan

7 Overvolle tram op de kruising van de Parkstraat en de Mauritskade
Vroom en Dreesmann

8 Tentoonstelling 'Für das Kind' in de Haagse dierentuin

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1942

9

10

11

12

13

14

15

16

9 De schooltandarts
Polygoon - Meyer

10 Vertrek van een contingent vrijwilligers naar het Oostfront vanaf station Hollands Spoor
Stapf Bilderdienst

11 Houthakken voor de generatoren van de autobussen van de H.T.M.
Polygoon - Meyer

12 Afbraak voor de Atlantikwall in de Stokroosstraat
J.M.G. Schrama

13 Burgemeester Westra inspecteert met hoofdcommissaris van de politie Hamer een afdeling van de W.A. in de Javastraat
Polygoon - Meyer

14 Duitse politie geeft in de Haagse dierentuin speelgoed aan arme kinderen
Polygoon - Meyer

15 Het inladen van wollen goederen voor de soldaten aan het Oostfront
Polygoon - Meyer

15 Evacuatie van de Nicolaïstraat
J.M.G. Schrama

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1943

1

2

3

4

5

1 Bouw van een anti-tankmuur in het kader van de Atlantikwall
C. Looije

2 Het verplicht dragen van een Jodenster, Hobbemaplein
J. J. Duimel

3 Evacuatie van het Benoordenhout
L. M. van der Veen

4 Haagse Bos, bomenkap voor brandhout
J.C. van Tussenbroek

5 Gekapte bomen bij het Catshuis
Adriaan Goekoop jr

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1943

6

7

8

9

10

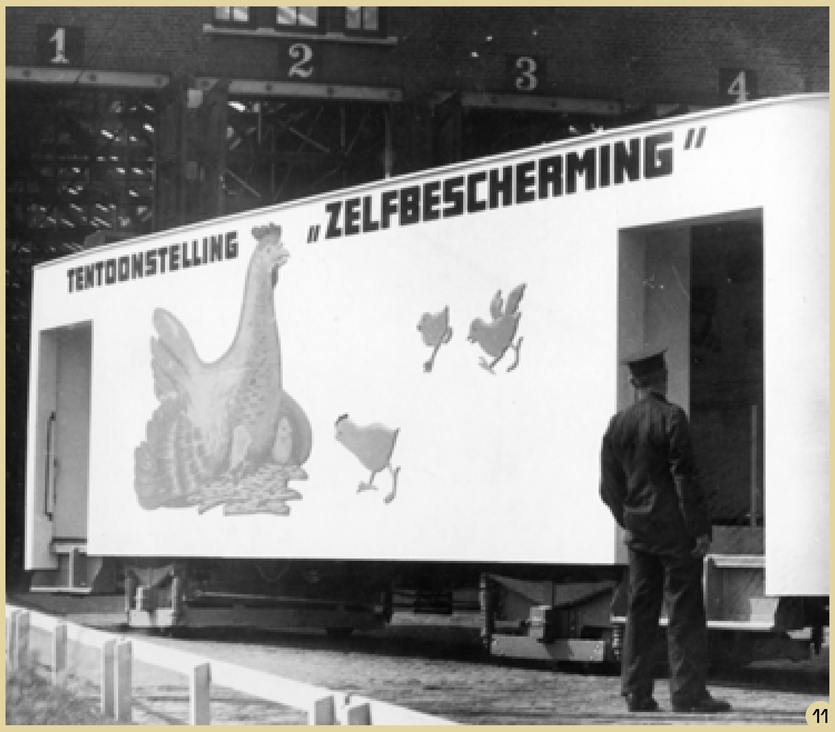

11

6 Verhulststraat afgebroken vanwege Atlantikwall
Fotopersbureau van den Heuvel

7 Segbroeklaan, afbreken van het Rode Kruis ziekenhuis omwille van de Atlantikwall

8 IJsjes eten bij Florencia in de Torenstraat
M. Huizinga

9 Spergebied in de duinen

10 Muurbloemweg, bus getrokken door twee paarden bij de halte van lijn M
J. Blackstone

11 Een tentoonstelling waar het publiek kan zien wat te doen bij een luchtaanval
C.N.F. - Meijer

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1944

1

2

3

4

5

6

7

1 Een clandestiene radio
Ed van Wijk

2 In de Elandstraat worden houtblokjes uit de tramrails gehaald voor brandstof
Ed van Wijk

3 Schaarste; ook wat betreft schoenen
Fotobureau Thuring

4 Kinderen aan de slagcrème
H.A.W. Douwes

5 Houthakken aan de Suezkade

6 Obrechtstraat jacht op hout in leegstaande huizen
M. Huizinga

7 Wachtend op het eten van de gaarkeuken aan het Lange Voorhout
Wouter van Gool

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1944

8

9

10

11

12

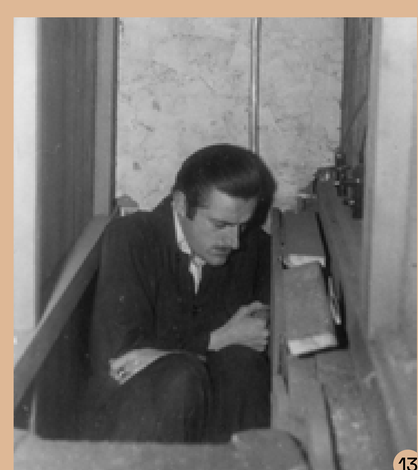
13

14

15

16

8 Dolle Dinsdag op station Staatsspoor
A.W.G. Koppejan

9 Een rij wachtenden in de Boekhorststraat voor een pakje surrogaatsigaretten

10 De drukpersen van de Haagsche Courant werden opgeblazen als vergelding op de weigering van de krant om een propagandistisch artikel te plaatsen

11 Tijdens Dolle Dinsdag wacht men op de geallieerde troepen op het Rijswijkseplein
H.A.W. Douwes

12 Aardappels rooien aan de Weteringkade
H.A.W. Douwes

13 Door de op grote schaal uitgevoerde razzia's moesten veel jongen mannen schuilen
H.A.W. Douwes

14 Vanwege de razzia's vermomd deze jongen zich als vrouw om 'veilig' de straat op te kunnen
H.A.W. Douwes

15 Onderduikers op de balken van het kerkgewelf van de Parkstraatkerk tijdens een razzia
Ed Koster

16 Duitsers houden een razzia in de Theresiastraat

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1945

1

2

3

4

5

6

7

8

1 Melkboer met taptemelk
M. Huizinga

2 Bakker S. Steenbeek uit de Boerenstraat geeft iedere zondag gratis maaltijden aan 300 ondervoede kinderen

3 Evacués van het gebombardeerde Bezuidenhout hebben zich verzameld bij het Schenkviaduct
H. Schimmelpenningh

4 Juliana van Stolberglaan na het bombardement op het Bezuidenhout
Emo Jurjen Rentema

5 Louise de Colignyplein, na het bombardement op het Bezuidenhout

6 1e Van den Boschstraat in brand na het bombardement op het Bezuidenhout
S.C. van Vleuten

7 In het Gemeenteziekenhuis Zuidwal liggen de slachtoffers van het bombardement op het Bezuidenhout
Gemeenteziekenhuis

8 Kinderen worden per binnenschip naar Friesland gebracht

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1945

9

10

11

12

13

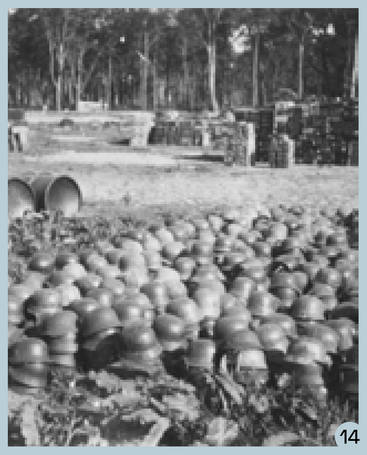
14

15

16

17

18

9 Een Lancaster bommenwerper dropt voedselpakketten per parachute
N.J. van Duin

10 Bevrijdingsetalage vol blikken Spam
L.H. Zieck

11 Gevangen NSB'ers op de Regentesselaan
M.P. van Santen

12 Voedseldroppings
Fotobureau Thuring

13 Arrestatie van een NSB-vrouw aan de Trekweg
John Schaepman

14 Duits helmen werden achtergelaten aan de Scheveningseweg
L.M. van der Veen

15 Hoek Korte Voorhout restanten van de Prinsesseschouwburg na het bombardement
J.C. van Tussenbroek

16 Duitsers wachten op vertrek op de Conradkade
M. Huizinga

17 Aan de Groenmarkt worden de eerste bulletins na de bevrijding gelezen
M. Huizinga

18 Arrestatie van Mussert

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1945

tijdens WO II in Den Haag

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

19 Medewerkers van een centraal uitdeelpunt poseren met gedropte chocolade, boter en cake
H.A.W. Douwes

20 Bevrijdingsfeest in de Spaarnedwarsstraat
H.A.W. Douwes

21 De leiding van de NSB in het Oranjehotel, (v.l.n.r.) Mussert, De Blocq van Scheltinga, Blokzijl en Van Genechten
Fotobureau Thuring

22 Aan het Lange Voorhout wisselen militairen de uithangborden om
Fotobureau Thuring

23 Een Amerikaanse militaire filmer legt de puinhopen van het Bezuidenhout vast
François Buis

24 Inleveren van munitie door Duitsers
J.J.M. van Santen

25 Terugkeer van dwang-arbeiders uit Duitsland op station Hollands Spoor
H. Schimmelpenningh

26 Meisjes die omgingen met Duitse soldaten werden kaalgeschoren
H.C. Mojet

27 Schoolbord met extra bulletin van De Waarheid over de Duitse capitulatie
J. C. van Tussenbroek

28 Intocht van de Prinses Irenebrigade op het Lange Voorhout
J.M.G Schrama

29 Intocht van de Prinses Irenebrigade op de Bezuidenhoutseweg
J.M.G Schrama

haagsgemeentearchief.nl

Haags Gemeentearchief presenteert:

Het dagelijks leven

1945

30

31

32

33

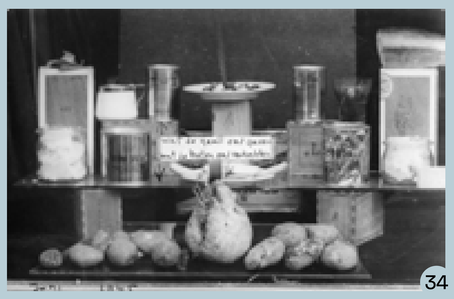
34

35

36

37

38

39

30 Feestend publiek bij het paleis Noordeinde
J.C. van Tussenbroek

31 Overwinningsparade op de Laan van Meerdervoort
Ton Blom

32 Intocht van koningin Wilhelmina met achter haar verzetsheld Erik Hazelhoff Roelfzema
S. Oppelaar

33 Op de boulevard ter hoogte van het Kurhaus wordt een bunker gesloopt
Fotobureau Thuring

34 Etalage met voorbeelden van *Wat de geallieerden ons gaven en wat de moffen ons verkochten*
L.H. Zieck

35 Grote drukte op het Buitenhof vanwege de intocht van koningin Wilhelmina
Emo Jurjen Rentema

36 De illegalen stencils worden nu openbaar verspreid
H.A.W. Douwes

37 Stoffelijke resten uit het massagraf op de Waalsdorpervlakte worden opgegraven
Anefo

38 Duitse oorlogsgraven op de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan

39 Voor het eerst weer echt voedsel

tijdens WO II in Den Haag

haagsgemeentearchief.nl